Година II — Четвртак, 26. јуна 1943 — Број 129

ГЛАС СРБОБРАНА

Излази СРЕДЈЕДОМ и СУБОТОМ. — Уредништво и администрација Његошева Бр. 7. — Рукописи се не враћају. — Телефон Уредништва број 64 — Претплата: мјесечно Lit. 8—; — Појединн број Lit. 1

Становништву Црне Горе

Током недавних борби против комуниста пронашле су италијанске трупе, напредујући територијама којеГа су држали партизани, многобројне лешеве италијанских официра и војника, претходно заробљених од комуниста, који су их варварски побили.

Заробљеници, које су кроз дуге вјекове поштивале све војске, на чак и међе цивилизовања афричка племена, нису били поштивани од стране Титовлевих комунистичких хијена; наком што су данима и мјесецима залагали наше официре и војнике сиих могућих мукама, на крају су их подло побили.

И поред вјере у вишу божју правду не могу се такви злочини оставити некажњенима; наши покојници траже праведну освету, и они ће је чекати.

Стога је до сада стрељано 180 комуниста, ранијег затворених у црногорске концентрационе логоре.

А за сваки нови леш заробљеног италијанског војника, за који буде установљено да је убијен од партизана, платиће највјесни број комуниста својим животом.

Јуни 1943 год.

ГУВЕРНЕРСТВО ЦРНЕ ГОРЕ

Стрељање које је јуче извршено још једном доказује незрелост и ускогрудност оне народне заједнице, која за сва стоје зла кој и за неизбјежни жртве срамоте и крвопролића што је на се привукла од 13. јуна 1941. на до данас. Можи море да крвни само своје синове, односно народ, који су у свом слијепом фанатизму уочили неку вјеру и неке циљеве што су некад варварски народи у својим дивљим и несуврдљивим вијеадама носили цивилизовној Европи.

Убјеђење, које су у посљедњем моменту показале жртве, доказује и потврђује ове тврдње, којима се може недодати — као што званични комунике вели каже — да ни европски народи нису кадри, у својој примитивној фантазији, да замисле и остваре све оно што су синови овог биједног крша извршили над ратуружним италијанским заробљеницима.

Ми се згражавамо. Али згражавајући се признајемо правичност казне, увјерени да ће онуда гдје разум не поноже помоћи страх.

Одбрана од ваздушног тероризма

постаје све ефикаснија

Британци концентришу снаге код сиријско-турске границе

Оједно стање у Сирији

Дамаск: Оријаво стање проширено је на цијелу Сирију, док Британци настављају војне концентрације у предјелима сјеверно од границе према Турској у дубини од 100 километара. Неки сектори су објављени ратним зонама, те је забрањен приступ у њима. Земља је исцрпута у англоаска војна мјеста.

На територији око Перзијског залива бројесни грађански рат. Пет колона перзијске војске смирују становништво, које се побунило против владе, коју су намјестили Англо-Руси.

Англоамерички савјет за снабдијевање савјетује је земљама Средњег Истока да оне морају отсада израдити план унутрашње подјеле намирнице, јер све године Енглеска и Сједињене Државе неће вршити никакве диференције хране. Египат ће морати да пријави свеје резерве хране англоеских властима. Ове ће одредити контингенте, који ће се морати послати другим земљама.

Вашингтон: Потсекретар америкаиског министарства информација изјавио је да Сједињене Државе немају никакве намјере да се до свршетка рата повуку из земаља Средњег Истока. Он је истакао да ће морати да тамо штите своје интересе јако не би набујали нередо који би могли оштетити те интересе. Арапски кругови коментаришу те тврдње као значајне манифестације америкиског аферизма, који продире без икаквих скрупула у исламске земље.

Ваздушни тероризам

136 авиона оборено за 24 сата

(Берлин) Нова ваздушна побједа забиљежена од стране њемачке одбране у борби против англо-америчких бомбардера, у коју је из посљедна 24 сата разорено 136 непријатељских авиона свакога типа, доказује да се одбрамбена средства против ваздушног тероризма све више усавршавају. Берлински листови тврде да је близу час када ће њемачка наука и техника моћи дати нове доказе своје способности, показујући непријатељу да се њемачка може служити до сада непознатим одбрамбеним средстима. Онда ће доћи час репресалија и Англо-американци могу бити сигурни да ће Осовина одговорити са пропорцији од 1 према 10. Листови тврде да се свако начело ратовања и хуманости мора апсолутно одбацити у односу према пиратима, који се не обазиру на животе жена и дјеце.

Уједној изјави листа „Ирвинг Стандард" истичу се терористичке намјере британске авијације, те се тврди да се Њемачка и њени савезници не могу побједити на отвореном пољу, те се стога мора демонтирати становништво злочинаочким бомбардовањима. Рафу нису требали никакви савјети „Ивинг Стандарда", јер он од самог почетка није штедио ни станбене зграде ни споменике. Ово се никако неће заборавити када дође час коначног обрачуна.

Никада манифестије свој анти-англеских ставе

Орган законодавне скупштине у Онтарио изазвао је велику политичку буру. Он је рекао да би канадски избори, у случају да се проведу овога часа, донијели 40—45% гласова за политички савез са Сједињеним Државама или за независност. Надаље је додао да би се животни стандарт земље побољшао за 20%. Канадски листови истичу много ове изјаве.

Руски губици прелазе 30 милиона људи

Један дописник „Дејли Експреса", који је 15 мјесеци боравио у Русији, тврди да је Русија изгубила 30 милиона људи, што мртвих што рањених што заробљених. Он тврди сем тога да се хаотична Русија неће моћи вратити хришћанству.

ЈЕ. КР. ВИС. ПРИНЦ ОД ПИЈЕМОНТА ПОСЛИЈЕ ПРИЈЕМА КОД СВ. ОЦА ПАПЕ

ЗАБЛУДЕ КОМУНИЗМА

Дамас више у Совјетској Русији није остало ништа од бољшевичког револуционарног духа, јер су његови носиоци одавно побјијани. Данашњи Стаљинов бољшевизам је обични авијатски деспотизам и над радницима и над сељацима. Својим завојевачким захтјевом против Пољске и балтичких држава, Стаљин је стварно претворио класну борбу радника у сферу националне експлоатације великих држава противу малих. Бољшевизам је та тај начин комунистичком радничком покрету одузео динамичност његове идеологије. Десетогодишњим пактом о пријатељству са Хитлером Стаљин је отуђио класну мржњу у уклопио радничке масе у војничку акцију, начинивши их инструментом обичног авијског рата. Зар су све те Стаљинове радње биле у складу са идеалом пролетерског социјализма? — Крвав рат против финских радника и сељака приказао је сву противјечност комунистичке теорије у једној низној социјалној правди, о економском изједначењу и бољем животу у свијету.

Бољшевички друштвени васпитач је су радничке масе у класној мржњи против капитализма, империја новца и буржоазије. Учили су их да теже радној заједници свих народа, а приморали су их оружјем у руци да нападну на финска радника и селска насеља и да се на тај начин идејно одоје од марксизма и да ва своју досадашњу класну мржњу чињу компензацију у националној мржњи. Од марксистичке доктрине у Русији данас су остала само окриља. До непријатељства са Њемачком комунисти су сву своју пропаганду били упутили против демократија. Француска своји војнички сам највећим дијелом доживјела је баш због то комунистичке пропаганде и саботаже.

Битност и прави политички смисао великог комунистичког феномена већ су изиједјели и нагубили сву своју праву важност и неодољиву привлачност.

Пред општом стварношћу живота комунистичка привлачност нестаје из дана у дан, јер комуниста хоће као сваки човјек, од убјеђења да нврши своју задаћу и да задовољи своју страст. Он тобоје поставља себи пред све тешке живота за питање егзистенције: због чега живи. И комуниста тражи да позна истину, да открије мистерију, да уђе у *основни аспект проблема. Свака двојност* коју залази њега ријетка и он зато тражи пуну идејност и можда још више. Зато ваш Стаљинове противречности број комунистичких дисидената је све већи и већи. Стаљинова акција још од 1927 године одвојена је од теоретског марксизма и њена практична дјелатност не само што није аутентично комунистичка, већ носи у себи само теоретску заблуду. Убјеђени вјерници елемента радничког покрета остобођавају се од утицаја те заблуде. Они су сагледали циљ и његово изражавање у стварним чиненицама. Вођени начелима марксистичке теорије о свјетској мисији они нијесу могли да схвате збивање у Русији. Зар су Стаљином и Пољском и Финском (скоро) је бољшевизам као економско-социјални систем почео да тоне у бездану сваке солидарности расула. Покрет антимитичних законима живота, бо мислим је у својој брутаности зарио од своје сопствену кожу и крвари против народа, своју утробу, да бидајно своје идеје и поан о тајне своје болести. Тешко нам је и сам себе откриво. И сада се још само по исправној свјетлости, као свјетлости кратковечне двоновац пред очима, игра своје заблуде и грешке. Тај бољшевичкој заблуди и грешкама ми ћемо захвалити да већ данас не постоји ни опасности. Стаљинов бољшевизам да пидирао је теоретски марксизам, а сада Стаљина и његов бољшевизам у току овога рата, чинећи да народ националним и патриотским духом руских радника и сељака

Искрени одушак једне Русиње

(Букурешт) Док је маршал Антонеску био у Трансистрији на инспекционом путовању, пришла му је једна Русиња, која му се обратила сљедећим ријечима: „Да дође године вијаа теје ја сам народ три пута 31.25 године бољшевизма ни видила никога од наших бивших ја. Када би који пут прошао неки народни комесар, било је о томе објављено становништву након три дана. Хвалићем ти се да све што радиш за нас и за могућности који ми нам дао да обрађујемо нашу земљу."

ДВИЈЕ ВЕЋИНЕ

По индивидуалистичком схватању дру штва које је у Европи владало скоро све сам година, већина људи у једној држави или друштву са формираним мишљењем има одлучујућу и пресудну значај. Већини се покоравају сва знања, а њено вјерство је судбински већим народ и све друге кои цепеће на ма биле и напрзумније а не слажу се са њеним идејама осуђене су као назадне и реакционарне. Није се можда лако питати да ли је гомила увијек разумна, имали она у свим моментима особине вјерства и руководе ли њу хладна размишљана о стварима и догађајима. Главно је да превасне бар и један час више не једну сарану и онда крена расположењу већине треба кретати почак народ-и, предати судбоносно вријеме да га носи моментано или стално народ-ни расположене

Истина ова теорија, иако је постојала као стварности у многим земљама, није од оних који су се налазили на кормилу народном увијек усвајана и примјењивана. Наиако се неко да предузрели и на при јеме одомеке на други пут. Могао је у извјесним моментима, що народ показати једно расположење а да оно што на врховима сједе гледају ствари другим очима, ве у ирвоо вриеме осуђене шежне мог. За пријем инсекоме кризе 1908 г. народно расположене у Ирној Гори и Србији било је за неодложни рат. Демонстрације су одјекивале градским улицама, разбијали су прозори на јавним зградама, све у знаку опште народног протеста. Али власте и једне и друге државе нијесу се повеле на гласом народа, јер су друкчије просуђивале него неодговорне гомиле. Но не само да маса може да буде мера зумна него може да то буде и она из парламентарна већина, која је често показивала негативне резултате.

Нијесмо апсолутно за то да народна већина није никада у праву, него за то да не мора бити увијек мјеродавна и без грешно што мисли и осјеа збир вјешне. Ми смо за ону већину што има очи да сагледа, има уши да чује, срце да осјети и разум да размисли па и не бива она бројем велика. Зависи од разумности и неразумности, од вредности рада и мишљења.

Има случајева, и мих је вуко било у историји, да је исцијала вјера на страни само једнога човјека. И замислите сви људи на земљи у заблуди, а само један човјек јаи се као носилац истине. Може ли неко вјеровати да стотину будала више знају него један паметан човјек? Зар не неко дозволити да га поведу стотину будала а одбацити једнога разумнога?

Па иак је човјечанство, ошамућено идејама фанатске религије, робовало кад више, кад мање бројној већини. И никада се нијесу аупоритети шутиоко потиљевали као у овом вијеку у коме се мислило да се све демократизује, социјализира па и мозак и карактер. Со цијална једнакости означавала је скоро и једнакости моралну и интелектуалну. Али планине су остале предвиђалиште орловима а доле вобоа.

По једној врсти свјетлости, помало погрешној аксиоми глас народа је глас Божји. Ко ријеч тог Бог... т. ј. вјера изражај народа се манифестује чиста мисао божанска. Оно што хоће народ, то зах тијева и Бог без икаквог ограничења. Шта ћемо казати кад масе заслијепе и не виде стварности, него понесене лудошћу ер ходу у пропасти и чак усиђу и пропасти саме божанске воље? Да ли ће и шала глас масе бити истовјетан са гласом Божјим?

Зачудило је нас, кад смо негдје прочитали како је мисаоно и шачно објасни једном приликом ријеку вјерода Марко Миљанов. На једној иленској скупштини, прича се тамо, устао војвода да говори нешто о народним работама. Присутни лагаћу са свих страна и не дадоше му да дође до ријечи

Неће народ да те слуша, војводо, а глас народа је глас сина Божјега! рече му један из скупштине

— Јесте народа разумнога и поштеног, али не стоке као што сте ви! додаде војвода.

Није, дакле, никакво гаранција што на једној страни постоји огромна већина која руководи и даје том државном или друштвеном животу, да је она самим тим што је бројно тијо исправнија и безгрешна. Што је наигоре, маса није никада стабилна: му бацају разни вјетрови, час на једну, час на другу страну. Данас је има један, сутра други. То је, како је неко лијепо рекао, у политици слаганчи пјевац.

Данас се шек тачно види колико је било бесмислено гледиште о великој бројној већине. Догађаји и живот нахијевају и траже једну другу већину: ону моралну, разумну, јуначку. Изгледа парадокс, али је овакво већина, са малим бројем, побјеђивала врло често на свим поља људске активности: у науци, религији, моралу, политици па чак неке и у физичкој борби. Нијесу увијек два по сваваладали Мијоша".

В. В.

Мисао

ПРИВАТНА ДИГИТАЛНА БИБЛИОТЕКА ЂОРЂЕ ЈОВАНОВИЋ ЦРНОЈЕВИЋ

О ЦАРСТВУ НОВИ ЦЕТИЊСКИ СПОРТСКИ СТАДИОН

СЕНЗАЦИОНАЛНИХ ЕМОЦИЈА

Џемс Гордон Бенет млађи наследио је од свог оца, готово бескрупулозног али веома вјештог америчког новина-ра, огромне иметке и да то још и један од најсјајнијих америчких листова „Нју Јорк Хералд", којега је отац Бенет био 1835, године основао и чији је власник и уредник сада Џемс Гордон Бенет млађи. Читаоце тих новина, у почетку, нису били описивања страшних ратних борби нам Бу стаго-ја, пљачкања, разних ужасних и свирепих злочина, па ни чак била објављена и прваламанија, којом је градоначелник повјаво становништво да не палиди ни кућа. Не само то, он је навео је чак и списак по-јединих — страдалих, а у том, да се то благодаћи ефикасној превари, неуко-ном, али изузетно вјештом старог Бенета, који је тек у послиједнем „извјештају" на крају истакао да се рада о „вјештој шали", о плоду фантазије једног сатиричара, који је дан раније посјетио зоолошки врт.

Нема ниједне земље на свијету, које би се могла да такође одузелетиса сва-ка, тајна, мрачна и неумољива страхота — то што то чини америчка штампа. Али ниједна на свијету публика толико не тежи за литературом способном да ниже кожу, као што је случај у Америци.

Америка тражи своје сензације. Сенза-ције су чиста свакидања храна и најраз-ванија потреба. А шта је вјероватно сен-зација? Тешко је ту дефинисати: она се састоји од превише елемената. Само једно је сигурно, а то је да је сензација вјест која мирнодушну душевни мир, и која дјелује као гром на ведра неба. Пре-нике сензације потичу увијек из подручја катастрофе, као и, по недјељи објављена вјест о страховитом земљотресу у Јапану који је цијелој земљи уништио стотине хиљада живота, к јој су се Американци безмјерно дивљачки радовали све док није стигао уобичајени демантиј. Њеном извору све сензације из мрака другијег или другијег подземља. На предњем плану стоје злочини. Злочини чекају сексуалне теме, третирања љубави са свим њеним тамним сенкама, и се-ксперверство.

Као у америчким новинама једне страховите слике испред једног небодера слободно лебде у ваздуху: људско тијело, које је кроз који час да се разм-рска на асфалту. Сребрном репортеру у сијело је да ухвати фотографију самоубице, који се баци са балона којега спрата небодера на улицу. Или једне друге слике: неколико полицајаца покрај платном лешева неколицине гангстера, који су побијени приликом покушаја напада на један транспорт новаца. Итд. итд.

Овакве слике пружају се читаоцима сваког дана кроз ступце цјелокупне амер-иканске штампе. Америчкој јавности то траже. Јасно је да је душа америчког народа грозно привезана за свијет у којемје ненормалност постала нор-малношћу, док се толико неодољиво тр-ези за оваквим сензацијама.

Свака друштвена заједница тежи за редом. Она ствара законе за обезбјеђе-ње сигурности живота у заједници, а чи-ји су подложници у мјери да чиниа нам, да се подјеле у неједнакости. Нема оне заједнице коју неки дио угрожена. Људска природа онако ненаграђена и коле-ривајка је да се у свакој држави нађе онај који ће, у страху и немоћи, у ужасу, у страсти, у сјетним доведе до побјеђивања и губитка у опасности. Али заједнице стварају и елиминисе, који и без њихова притиска њихове воље у њима. Ти су обично чланови у заједници, које поједини морају заједно, а у ствари би обичаји били и ванредно чести, онда би их се једнога дана, можда, могли уништити. Али они нису елиминисани, јер су они творевине, који почивају у дубокој свијести. А поред тога је тежњу дата и савјест, као други бранич живота у заједници. Савјест је заправо прави гарант могућно-сти заједничког живота и главни његов регулатор.

Управо стога америчан се сензације у правим људским заједницама, организо-ваним на горњим начелима, не могу нам-ћи ни на какво допадање. Ниједне заје-дница у таквим заједницама може да се заинтересује само за то да оме-тани ред буду учињени нешкодљивим, али она никако неће допустити да нихо-ва дјелела проваде свој друг живот у виду сензација. Доукнеје је, међутим у Америци. Само се свако недјело претвара у сензацију, јер јавност захтијева сваку ненормалност, да би могла уживати у вјаравању. Тамо нема ни савјести ни обичаја да држе народ на узди. Америка нема ни савјести ни обичаја, јер она нема ни себе никаквог органског развоја. Зато добро може Европа чекати од то-менташтета?

У зеленом оквиру, опкољен сивим кршем, смијеши нам се четињско војно спортско игралиште као мали драгуљ створен на радост спортиста. Овдје италијанска и црногорска омладина челичи своје мишиће и дух у зјаборе играма под ведрим небом и у атлетским утакмицама, мјерећи се у кавалирском надметању на занимљивим приредбама. Ово игралиште обухвата терен за ногомет, одлично тркалиште и простор за потребним уређајима за нпа других спортских игара, којима се омладина посвећује у слободним часовима, уживајући у свјежем ваздуху и сунцу. Са десне стране пружа се у складном полукругу савршено коњско тркалиште, које се надовезује са тркачком стазом, опкољавајући препоно поље, снабдјевено најмодернијим уређајима, што се могу наћи на међународним спортским теренима.

Ово красно игралиште је плод племенитог рада и стваралачке воље, коју Италија манифестује на сваком мјесту гдје се нађу њени синови, нарочито у овој земљи, која јој је дала Италија њену љубљену и узвишену Владарку.

НОВЕ МОГУЋНОСТИ РАЗВОЈА

Марксова и Енгелсова дјела, те марксистичке „свете" књиге, од стране самих доктринарних марксиста подигнуте су сталном ревидирању, тумачењима и го-ворањима. Иако се при томе настоји да се сачува „научна" чистота теорије, ипак марксизам, као доктрина, није могао да избјегне удаљавања од своје основе и мијешања са елементима других идеологија. Марксисти вам, ни по коју цијену, неће признати ову чињеницу, али стварност се овдје не може нити заташкати, а она казује, јасно и гласно, очигледно и силовито, да су поставке марксистичких учења всома растегљиве и да им се у разумљивом опсегу равјанчења, могу придавати значења каква се желе.

Марксистички покрет ни у свијету, па ни у којој земљи понаособ, није јединствен, већ се рачва углавном у два правца: Један је револуционарни, бољшевистички, док је други еволуционарни, социјал-демократски. Између пристаница та два правца постоји велика мржња, пропоке једни друге, предбацују једни другима. Позивају се да комунисти, напр., као пристанице бољшевистичког правца, наивидају еволуционарне марксисте, социјал-демократе, ништа мање него социјалиста јарицама. Па ипак, теоретичари и вјешти и други марксистичког правца, браћем дотичне странке, погледе и поступке, налазе за све оправдања у Марксовим и Енгелсовим књигама, из коју изводе цитате, тумачећи их како им кадтреба. Сви то чине са великом вјештином, гипкошћу и непредвиђошћу, да сваки од њих може читаоца збједити у исправ-ности своје тезе. Тако се догађа, и то није рјеђак случај, да се у поимањи на Маркс-Енгелсова сматрају, и истовремено, подједнако успјешно заговарају мишљења и погледи који се међу собом искључују. Шта то значи? Очигледно, ишта друго и то да су Маркс-Енгелсови списи чисто растегљиви, да им се могу давати разна значења, чак и међусобно противрјечна, па и поред тога да се сачува изглед тачности и сигурности марксистичке идеје грађевине. Ленјинови марксисти се односе према својим „светим" књигама исто онако као што се, божјемирости, учени богослови разних хришћанских конфесија односе према Светом писму. Марксисти су фанатици, а фанатици се служе чудном логиком коју од немогућности гради могућности, од привидности стварности, од неистине истину, иако је таква грађевина толико трошна, да је довољно на не извући једну једину опеку, да се цијела обруша. Јер нам нормална памет казује да у једном питању може бити само једна истина: или је нешто истинито, или није истинито, треће могућности нема, трећијем не дати. Или имаш право социјал-демократи, или имаш право бољшевици, или и једни и други истовремено у једном истом питању не могу имати право; а ако они за своје супротне тезе налазе довољно поткрепљења у Маркс-Енгелсовим дјелима, то у прном реду значи да теорије творца марксизма немају карактер тачности (мада се називају „научним"), него само карактер напутака, плтокава, директива, широких и вишесмислених.

Благодарећи баш таквом широком, растегљивом, вишесмисленом карактеру Маркс-Енгелсових учења, могло се догодити и то да се марксизам, у току свога историјског развоја, сусрео и, у једној великој земљи, спојио са анархизмом. Г. Жиљјин Балугјиђ, наш познати предратни публицита, један од ђрдо загрјајних проповједника идеологије „народног фронта", тога бораког копилета раздругаче, кревуће, лажне западноевропске буржоаске демократије и капитализма, перфидног и безобзирног дјеловања III интернационале, — тај г. Балугјиђ је, прије но ће година, издао књигу о бољшевизму, у којој је, као марксиста и као искусан страх политичар, показао и доказао да бољшевизам није чисти примјењени марксизам, него да је Љенин, чијим је жиљама тјела анархизмом натрунена крв и који је у својој младости био наклонан великом утицају анархистичких идеја, извршио спајање марксизма и анархизма, који се дотад у руским земљама бијаху раздвојени, али ипак погодно, набјурено, плодно тле.

Позната је ствар да су Маркс и Енгелс држали да ће марксисти најприје доћи на власт у оним земљама које се налазе на највишем степену друштвеног, културног и привредног развитка. Међутим су у непрекидном развоју друштва и нормалног смјењивања друштвених редака, пошто се претходно потпуно изживе сваки од њих. По њиховој замишљеној скали развоја друштва, иза феудализма мора доћи капитализам, а овај ће, пошто се нормално изживи, тј. пошто се потпуно развије и пошто у њему набрекну супротне силе, неминовно бити замијењен социјализмом. У оној земљи гдје су привредне снаге најразвијеније, гдје се на свакој страни уздижу високи фабрички димњаци, гдје индустријализација, машинизација и техника уопште пружају могућности огромне зарјеве људског рада и стварања довољно производа за подмирење потрбба широких друштвених слојева, гдје је социјална диференијација достигла врхунац на једној страни у непрегледном броју пролетаризованих маса и на другој страни у малом броју појединца богатстава и средстава за производњу, — у тој и такној земљи, по мишљењу Маркса и Енгелса, најприје ће марксисти доћи на власт. Енгелса је у приједе Маркса и Енгелса пружала приближну слику такве земље.

Историја је оовргла горње Маркс-Енгелсово мишљење, јер што су оповргнуте досад многа њихова схватања. Енгелска је још увијек капиталистичка земља, чак и тврди бедем капиталистичког поретка, док је социјалистичком експерименту подвргнута друга земља, у којој је капитализам једва био почео да се развија на дјетињих повоја, а то је Русија. Вријеме ће показати да ли је успио тај експеримент. Али, нас чињеница да се у Русији учињено револуционарни скок на феудализма у почетке социјализма — интересује само са теоретског марксистичког гледишта. Ленјинов експеримент, на колико да та његови навијачи облаче у руво марксистичке ортодоксије, претставља устварији једну еклатантну негацију основног марксистичког учења о друштвеној еволуцији и о изживљавању фаза те еволуције, тих друштвених поредака. Вријеме је доказало да Маркс—Енгелсово предвиђање о првенству социјализма у индустријски развијеним земљама није се остварило. Зар то није доказ да је метода марксистичког теза о фаталистичкој крутом и предодређеном развитку друштва? Индустриски и културно развијене земље показале су се врло отпорним и мнуним према марксистичкој заразе и у њима се најмањуја анаци друштвеног развоја у другим земљама, а не у оном каква су предвиђали и прописали марксисти.

„Вријеме је мајстора решето, пречистиће оно ове ствари" рекао је наш велики Његош. Заиста, вријеме је већ досад разбило многе заблуде; оно је потколало темеље марксизма; оно ће, вјерујемо, потпуно сахранити марксистичку заблуду са сјенама њенних послиједиица, страшним и убитачним по човјечанство. На разваљивања те заблуде нијеће бе слобода мисли и надиће ће се нове многобројне могућности развоја и напретка.

К.

ПОЗАДИНА АМЕРИКАНСКОГ РУДАРСКОГ ШТРАЈКА

У вези са сталним радничким штрајковима у Сједињеним Државама, о чијој у сјенку да негира цијене рата, али чу о стоје могућности да одбија признавати ра-не послодавце. Нема Рузвелт воли рет. Јуис ће се ипак борити за раднички стандард, као да се живи усрјед мира. Ма каква лишења наметале потребе ратне производње цјелокупном радништву. Јуис је рјешен да не дозволи да се и ратни повинују општем гдесу, и да — нада они немају своји представника у конгресу — извоје испуњене њихових захтјева, ако треба и по цијену штрајка.

Рузвелт је већ био у почетку априла изјавио, да он бескомпромисно одбија сваки захтјев о овом повећавању надница, и у томе је налишао на подршку код свог бирократског апарата, који се био пре-пао за његов и свој ауторитет. Јуис се такође показао непоколебљивим и повео је штрајк. Рузвелт се упустио у игру, у којој је морао до краја устрајати, да не створа прецедент. У Бијелој кући изрјеци је непрт арјаонских мјера против штрајкача који се до одређеног дана не буду вратили на посао. Али тај напрт је остао лежати у фиоци, јер се нико није усудио да објави мјеру, која је у очигледној супротности са демократским уставом. Ипак су у послиједње вријеме катастрофалне послиједње штрајка навеле Рузвелта да најозбиљније помисли на пробијање напрзних мјера, међу којима би се прво састојала у хапшењу и интернирању Џона Јуиса, у међувремену стаљен је рударима утиматум. Огледала се снага између Рузвелта и рударских синдиката. Подјечају ли синдикати, иначе држава усриједа рата да сноси ноне огромне троškоне и терете; надјева ли Рузвелт својим напредним мјерама — сахранио је и послиједње приче америчке демократије. Наставак ли се овакво стање и даље, довешће оно до неминовне катастрофе опште америчке ратне привреде.

Америчанске губиди

Министарство рата Сједињених Америчких Држава јавила да сјеверноамерика губиди од почетка рата до 18. јуна вјаносе укупно 89.530 људи Ова бројка, коју је истовремено објавило и министарство морарнице, од хвата 15.029 мртвих, 21.101 рањених 32.883 нестаних и 20.490 заробљеника. Од укупног броја отпада 62.887 губитака војсје, а 26.612 морнарица. Ово су бројке, које је Вашингтон званично објавио, дан будући да је повјато да Сјеверноамјр ка ци слиједе из ток поду енглеских методама дјелимичних објавје штења, на чјашчуће се да су њихови губиди устварји знатно већи.

И Конго даје топовско месо

Англоаси настављају са регрутацијом топовског меса. Сада је дошао ред на један контингент конговских, које су Американци регрутовали у једном предјелу Бјелгијског Конга. Ради се о групама бивших пастира и номада, Црнаца који су стигли у Сједињене Државе да ту у редове англоамеричких снага на Средњем Истоку.

Преурањена радост америчанских извјаача

Америчанци су провели један дан у ликовачкој радости услед лажне вијеста да је земљотрес, што тако снажно као онај из 1923 године, ниво у цијелом Јапану катастрофалне послиједице. Радни амерички синдикати помогли су да се та вијест учини вјеродостојном. Међутим, и поред све добре воље америчких семјиографа, остао је Јапан нетакнут. Дчељачка радост Америчанаа била је кратког вијека.

Штампарија „Обод" — Цетиње

Директор: ЖИВО ВИЛИЋ

ДНЕВНЕ ВИЈЕСТИ

Личне промјене

Декретом Њ. Е. Гувернера

а) Постављени су

на Цетињу:

Боковић П. Никола, чиновник Финансиске делегације у Подгорици, у III Дирекцију Гувернерства (по потреби службе); Буковић Мирко, рачунски инспектор Финансиске делегације у Подгорици, у III Дирекцију Гувернерства (по потреби службе).

б) Престала је служба у Даниловом Граду:

Радуловић Блажија, служитељу дневничару Пореске управе.

в) Отпуштен је

на Цетињу:

Прља И. Љубомир, аванчник дневничар Техничког одјељка.

г) Пенсионисани су бивши службеници у војсци и жандармерији бивше југословенске државе

1) Официри:

Крнаковић А. Богдан, вахтмајстор потпоручник; Б.ановић Ј. Божидар, пјешадијски капетан I класе.

2) Подоф.ири:

Ражнатовић С. Петар, жандармеријски наредник; Томовић М. Новица жандармеријски наредник; Радојевић Ј. Нићифор, жандармеријски поднаредник; Шаранац Т. Раде, жандармеријски каплар; Анђић Т. Милосав, пјешадијски наредник; Ковачина С. Гавро, жандармеријски наредник; Живаљевић Б. Вукашин, жандармеријски наредник; Вуловић М. Драгутин, жандармеријски поднаредник; Вучићевић М. Вукашин, грађанрски поднаредник; Боројевић Б. Милан, жандармеријски наредник; Рајовић М. Лавар, жандармеријски наредник; Милатовић Р. Момчило, жандармеријски наредник; Радовић О. Томо, жандармеријски поднаредник; Вучићевић М. Саво, жандармеријски поднаредник; Јоновић М. Милоје, пјешадијски наредник; Миљанић Т. Душан, жандармеријски наредник; Делетић Ј. Милосав, жандармеријски наредник; Рајовић Ј. Драгољуб, жандармеријски наредник; Лојић П. Новица, жандармеријски поднаредник; Бурашковић Л. Душан, жандармеријски каплар; Бабић Ј. Милан, пјешадијски наредник; Марковић Р. Драгутин, жандармеријски поднаредник; Вуланић Ђ. Ђорђе, жандармеријски поднаредник; Поповић Б. Марко, жандармеријски наредник; Живановић М. Мирко, жандармеријски наредник; Чикарић Д. Душан, жандармеријски наредник; Белановић М. Радомир, грађанчарски поднаредник; Асановић Ј. Милан, жандармеријски наредник; Зуковић М. Рамо, жандармеријски наредник; Божовић Ј. Милијоје, жандармеријски поднаредник; Боричић М. Ђорђе, жандармеријски поднаредник; Јекић Ј. Љубомир, жандармеријски наредник; Угреновић Б. Мирослав, жандармеријски поднаредник; Анић М. Иван, жандармеријски наредник водник; Јанковић К. Блажо, пјешадијски наредник; Буковић Н. Љубомир, жандармеријски наредник; Вујновић М. Михајло, жандармеријски наредник; Шћепановић М. Машан, жандармеријски поднаредник; Шуковић П. Радомир, жандармеријски наредник.

3) Војни чиновници:

Павићевић М. Душан, нижи војни чиновник III класе; Ђокић Ђ. Владимир, грађански чиновник војне администрације VII групе; Пејовић Р. Миладин, грађански чиновник војне администрације VIII групе; Бојановић С. Станко, нижи војни чиновник III класе; Поповић П. Ново, војни писар III класе; Марковић М. Радоје, чиновник IX групе; Стојановић К. Душан, грађански чиновник војне администрације VIII групе; Ч.ијовић М. Новица, нижи војни чиновник IV класе.

Пијачна новопостављена чиновница

По Наредби Цивилног Комесара свим новопостављеним службеницима без изузетка, тешке ће припадајућеност од дана кад ступају у ову службу Ђ. Владимир, грађански чиновник војне администрације VII групе; Пејовић Р. Миладин, грађански чиновник војне администрације VIII групе; Бојановић С. Станко, нижи војни чиновник III класе; Поповић П. Ново, војни писар III класе; Марковић М. Радоје, чиновник IX групе; Стојановић К. Душан, грађански чиновник војне администрације VIII групе; Ч.ијовић М. Новица, нижи војни чиновник IV класе.

Пијачна новопостављена чиновница

Данас ће се у 18 часова одржати редовно предавање у оквиру течаја високу културу друштва „Данте Алигијери". Тема предавања: „Петрарка и Бокачо". Предавач Др. Ахиле де Чолис.

Видовдан

Као и сваке године, и Видовдан у у понедељак 28 јуна у свима нашим парохијским и манастирским црквама одржане су св. литургије и помени на живе и мртве парастос.

Концерт мјесног војног збора

Мјесни војни збор под управом маестра наредника водника Бича Петрањеа, почињуће сјутра, у недјељу 27 јуна у 10,15 часова, на дворском тргу свој концерт са следећим програмом:

Бенедети „Соелиниц" — војни марш; Мајсо: „Африкаиочка" — африкански марш; Росини: „Сеиилиа берберо ин" — симфонија; Пајсиелло: „Ла фанчиулла" — Ноцтурно; „Поиа за Краљ" — војни марш.

КЊИЖЕВНОСТ

„DURMITOR"

Durmitor plan na — Durmitor rev ja! Prva sred krša i gora, i nazadu dv ju rijka, poda kao div, uzdiže nebu svoj snježni vrh i prirodenim jedinstvim sa svojim gorostasnim porosa, pruža za mnijama i oblacima na milovanje i ljubljenje. Druga, sred socijalne pustoši što je zemljom uljed neprožljenih dogadaja zaviadala, otvara svoje bujele stranice dobronamjernim čitaocima, u nadi da će pak u njoj naići na zanimljivo i interesantno štivo, pomoću kojega će upoznati neporznato, otkriti skriveno i usavršiti svoju naobrazbu u skromnim granicama mogućnosti, znanja i umjeća onih koji su ji pokrenuli.

Nije joj cilj egzibicija, a niti kritika. Nije joj cilj nametanje „ex catedra" kojekakvih socijalno-poliiskih principa. Dalekо od toga! Nastav koji nos nudje mir, tihi mir durmitorskih visina, kojeg samo pastiri frulama, čuvajući stada, kadikad, u dosadi naruše svojom vjernom i zvonkom s rikom. U ljetnjim danima sjenovitim šumama, na obalama malih jezerca, u dolinama, po pašnjacima, uvalama i provalijama najviše planine cvre kršne i slavne zemlje — čnvječja duša može da nade potrebni mir da se osvježi i okrijepi, daleko od ljudskih preasada, daleko od razularda utakmice egoizma, daleko od svake pakosti, podmičivanja, osvete. Durmitor svojom bajnom i velebnom prirodom umnožava i vraca čovjeku duhovnu energiju i tjelesnu snagu, osposobljujući ga za daljnju svakidašnju borbu, koji je iz poštovanja prema prirodnim zakonima, sam sebi nametnuo radi napretka svoje rase i radi civilizacije cjelokupne ljudske zajednice kojoj pripada.

Revija, koja već dugim brojem ulazi u javnost, nosi obilježje gorde crnogorske planine, gdje kavanska polemika ne dopire, jer je žubor virova, potočića, rijeka i vodopada već na podnožju nadmašuje i gasi, saljevajući je u velikanstveni akord zelenila i planetnila, sunca i sjene, šuštanja i tišine. Uloga joj je da upozna medusobno dva naroda, koja su na novom Njegoševom ušću, jomjaču dogadaja i voljom neumitnjih sudbine, dosla u tijesni dodir, Njihova iskrena saradnja je neophodna. Ne može se isto efikasno ostvariti ako prethodno medusobno ne upoznaju vrline i odlike, kojih ima na obe strane u izobilju.

Upoznavanje, dakle, kulturnih i umjetničkih tekovina, to jeb je zadatak, to cilj, to namjera, to uloga, trudeći se da po svojoj formi i suštini pruži čitaocu takode i dio potrebne razonode.

Dino

„Нова граматика италијанског језика"

може се још увијек добити код Уредништва „Гласа Црногорца" уз накнаду послату сто од 25 дин.

НАРОДНО ГОСПОДАРСТВО

Око производње сјемена поврћа

У данашњим приликама се гајење поврћа више и више шири, јер постоји потреба, да се што више замијени, посада неискоришћено односно слабо искориштиваног, приведе планској производњи, намјенто крушарској производњи. Поврће се у великој мјери гаји за добру и правилну исхрану становника. Поновно гајење поврћа вначе слаб вишње исхране становништва. Поновно гајење поврћа вначе слаб вишње исхране становништва, те у потпуно правилно, јер је према данашњем стању производње поврћа на наше потребе по све недовољна. Када су данашњи хлеб врло смањени, а новијеже на још далеко, пружа производња поврћа најбољу помоћ јер постаје пристојна храна за потрошњу. Обзиром на велики збор разноврсних баштенских бољака, пружа поврће и највећу сигурност у погледу ниска, које може настати услијед рођењивих временских прилика. Ова помоћ у предјелу, који дан по дан све мањи, јер стиже брза, а брза помоћ и двојна помоћ. Приликом за усјешно гајење поврћа у нашим крајевима повољне су, у исходу предјелних чак и одређене, нарочито што се тиче тла.

Многи би домаћин желио и радо хтио, да се исмоћиге гајењем поврћа, које би му могло пружити не само одличну храну за његову породицу, већ чак и храну за стоку. Али се у данашњим приликама и што се више могло добити потребног сјемена у довољној количини и на вријеме за повећање вртларске производње, нарочито прошле године. Ово што се је могло добити, било је скупо, а неких врста сјемена се уопште није могло добити, ни уз мкар које паре. Треба рачунати у данашњим приликама и на стављање сјемена, порученог са стране.

Све то треба да побуди код наших баштована неко заинтересовано производње вртларског сјемена код куће у својим баштама. Од свију ових врста поврћа, које се код нас могу гајити на потрошњу, може се производити и сјеме, осим се сјеме производи под оновим климатским приликама и у оним крајевима, какве дотична врста треба и тражи. Но треба узети у обзир, да неће бити ма и свако код нас произведено сјеме такође и добро, већ најбоље сјемењаче дат ће тек правилно добро сјеме.

Начин и производње сјемена различни су. Мрква, лук, купус, кељ, цвекла, репа, першун, кораба, целер, ротква и др. дају прве године корјени, луковину или главицу. Од ових треба крајем године одабрати најбоље корјенове, луковине и главице, добро их утрапити и идуће године посадити, да донесу сјеме. У неком месту треба се произвести сјеме само од једне, сорте, јер ако се од више сорта поради међусобног укрштавања добило мањевредно сјеме. Такође треба и околине уклањати дивље биљке исте фамилије, јер би укрштавање са истим учинило сјеме безвриједним. Од горе наведених двогодишњих бољака не смије се ништа употребити за добијање сјемена оне биљке, које су већ прве године прорасле и почеле се потпуно у цвјет, јер се ово лоше својство наслеђива.

Многе вртларске биљке су једногодишње. Од ових се за сваки крај налазе она сорта, која у том крају најбоље успјева, те на сјеме оставља најљепше и најбоље биљке са преоравањем плодовима. Ове биљке треба уочити већ почетком њих пораста, обиљежити вантима, те од њих тада не убирати за потрошњу, нити прве плодове.

Инж. Н. Б.

ПОДЛИСТАК

Наизад, барока је свему крива

Судија госпођа Сима, иако је завршио правне науке као скоро све његове колеге, иман се од њих умногоме разликовао. Прије снега имао је добро да једе, а његова уважена бољa половина госпођа Мила, и поред нерасположа мужа, била је врло годјана и напредна. Али, Боже ме опрости! Не, не, њена годјановст није потицала од претјеранег ужинања у јелу. Никада, нити баш никада она није отишла да поједе више од седам до осам сарми за ручак. Само једанпут, то је било негдје о Божићу, кладила се са својим мужем да ће испести онто од пета. Наслеђа да је господин Сима баш тада био на дијети, али је у расијаности заборавио на то, па је лукава госпођа Милка уручила примљену да га олакша за двије три стотинарке. Тада, само тада, госпођа је поједа десетак сарми, а господин судија само осам, јер више није могао на дијеталних разлога. Дакле, као што се види, госпођа Милка није била ни мало вашична. Ето, просто тако, на њене благородности и једне урођене доброте, она је сваким даном постајала све тежа и тежа.

Неки али ђавоји (али зар се на добром кобилом не диже прах!) вуцкају какво госпођа Милка воли да попије. Нарочито „Лозову". Чак једна њена комшиница, стара госпођа Грана, звана „Караконџула", која иначе воли да прислушује на туђа врата, тврди како је своје рођене ушима чула разговор наметљиваца Милке и госпођа Симе.

„Замислите, молим вас, он је шаље да купи за двадесет динара ракије и ка десет динара хлеба, а ја не знам ни ја шта ће с тим. — Иу, Само, што ће ти толики хљеб? Зар нам није доста динар и по хљеба, а ва све ресто да узмемо „ловоне"?!... Иначе се поскупила"... Изгледа да је госпођа Грана, односно „Караконџула", врло добро прошла прислушивајући на туђим вратима, јер ријечи госпође Милке, а и госпође Симе, у потпуности одговарају оним ријечима, које су изговорене у присутности и у оружјима се кијоно је дала пред запрепашћеним судијом. Као стари правник и познавалац судјеста алинеја и параграфа, госпин Сима је одмах дошао до закључка да се ту ради о провалној крађи, дакле, о врло тешком дјелинту с предумишљајем! Моментално није имао при руци кривичним законик да провјери криницу подјеле и под одговарајући параграф, али му се ту вагетала његова дебела дреновача, којом се у обичним приликама потиштано од куће до надлештва. Јадна госпођа Грана! Неће толике године као с успјехом прислушкује наа туђих врата, па вар баш сада, пред вратима своје најбоље пријатељице, да доживи такав мајер.

Ох, ох, проклет био стењала је под дреновачом госпођа нешто, о-нако увјерена, и госпин Сима родитеље, мако они нијесу били присутни. Ово је нашем искусном правнику изгледа као један факат, врло вјероватан уцјеу утврђивања материјалне истине.

Да, да, сад сигурно — вјаство је ва трепутак госпин Сима, — овдје се, дакле, ради не само о провалној крађи неке у уреди части, јер је доловољена особа упутила неке нијемисаке изразе на рачун мојих покојних родитеља. Чињеница што су му родитељи били баш и мојни и што се као такви скрнаве у његовом присуству, страховито га је разжестила. У процесима које је водио, на њега као човјека правника било је сасвим вјероватно, да је он окривљена странка вриједала неком мртве или жиле родитеље. Па и у процесу противу шнајтра г. Мацановића, умало што није забјаго на судске дворане Мићу Тамбураша, који је стално подвлачио да му је Мићуанов Ђ. „пиоо зо ту мајку Мајлеву и то у гробу". Па на молбу адвоката господина Довељаковића, судија је наставио процјенивати, како је тврдоглави

Систематско разарање позадинских објеката у СОВЈЕТСКОМ САВЕЗУ

Одзив Источне Азије на апел Чандре Бозеа

Штрајкови и нереди у Сједињеним Државама још увијек трају

(Лондон) У Сјеверној Америци дошло је до избијања низа расних питања. У Детроиту је дошло до јаких борби услед дубоке мржње између разних раса, које жиле у том граду. Интервенисала је полиција, која је морала да прибјегне митраљезима и ручним бомбама, наравно да би смирила једну оружану скупину Црнаца, који су се затворили у једном великом хотелу у Детроиту града. У мјесту Мичигену обављено је ванредно стање. Само у Детроиту биле су 30 мртвих и 500 теško ранјених. Извјештај је издао ултиматум побуњеницима, упозоривши их да ће предузети да против њих пошаље војску. Данас стане претставља потпуну послушност на апел Бозеа које позивају да се у Сједињеним Државама још увијек не објави окружном закону.

Као рудари штрајкују само још неколико дана више америчких штампа, иако велике двије се ријеђе радови расе индустрије разрадиваја. Штампа сматра садашњи штрајк најстрашнијим од свих које та држава памти, и листови критикују Рузвелта, оптужујући га да је и а ово ову ситуацију своје политиком, која није одговарала проблему што обухвата толике државне секторе.

Директор сјеверноамерички уреда за рату проваснаи је изјавио да штрајк рудара почиње показивати страшне посљедице на сјеверноамеричку производњу авиона, брода и оружјем свијет ре.

Ко Пенсилванија и Вирџинија, у два главна рударска центра, сматра се вјерује да ... радови ... наставе ... Министар унутрашњих ... ствари ... ...